

N:o 37.

Af herr **Trapp**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om invrättande genom statens försorg af en låneanstalt för kommuner inom riket.*

Genom ett system af lagstiftnings- och andra åtgärder — genom banklagarna, genom förordningarna angående hypoteksbanken och hypoteks-föreningarna, genom odlingslånefonden, rederilånefonden, eguahemslånefonden m. fl. — hafva statsmakterna sökt organisera, trygga och underlätta kreditväsendet på olika områden af näringslifvet.

På en punkt företer emellertid detta system en betänkelig lucka. Rikets kommuner äro i fråga om utvägar att fylla sina lånebehof helt och hållet lämnade åt sig själfva. På detta område råder en kännbar brist på organisation, som i hög grad påkallar statsmakternas uppmärksamhet.

Det ligger i sakens natur, att denna brist först under tider af penningknapphet skall göra sig i hela sin styrka gällande. Under dylika tider nödgas kommunerna vända sig till de vanliga affärsbankerna för erhållande af nödvändiga förskott. Följden häraf blir å ena sidan, att kommunerna ofta måste betala rent af exorbitanta räntesatser, å andra sidan, att bankernas, under tider af ifrågavarande slag, redan af andra anledningar begränsade rörelsefrihet ytterligare inskränkes till förfång för näringslifvet i dess helhet. Detta är hvad som nu inträffat. Bankernas portföljer tyngas för närvarande af mycket betydande belopp kommunalreverser, hvilka, churu otvifvelaktigt mycket goda och säkra, dock ur banksynpunkt måste betecknas såsom »tunga» papper.

På dessa olägenheter skulle en genom statens försorg upprättad kommunal låneanstalt kunna råda bot. Genom en på lämpligt sätt organi-

serad sådan skulle det kommunala kreditväsendet ställas på en fast och tidsenlig basis. En ordnad marknad för kommunalpapper skulle skapas, anskaffandet af kommunallån underlättas samt kommunernas ränteutgifter minskas. Härförutom skulle den ej oväsentliga fördelen vinnas, att bankernas portföljer befriades från kommunalpapper, hvarigenom dessa penninginrättingars bemödanden att understödja näringslivet komme att underlättas.

En, på sätt här nedan antydes, organiserad kommunal låneanstalt skulle kunna åt kommunerna, äfven de största och rikaste, förmedla billigare lån än hvarje på egen hand uppträdande kommun kunde betinga sig. I stället för den nuvarande långa listan på stora och små obligationslån, utgifna af ett stort antal kommuner, skulle efter hand träda ett enhetligt svenskt kommunalpapper, för hvilket utan svårighet skulle kunna beredas en fast internationell marknad.

I Tyskland, där det kommunala kreditväsendet ännu är i saknad af en central organisation, ropas högljudt på en sådan. Det virrvarr af kommunallån, stora och små, af alla möjliga olika typer och till ett antal af öfver 300, som trängas på Berlinerbörsens kurslista, inverkar gifvetvis ofördelaktigt på det kommunala kreditväsendet. För att öfvervinna de här af uppstående olägenheterna, anser man ingenting annat vara att göra än att upprätta ett kommunernas gemensamma penninginstitut, som kunde taga hand om det kommunala kreditväsendet och skapa en enhetlig typ för kommunalobligationer.

I Frankrike tillfredsställas kommunernas lånebehof till den vida öfvervägande delen af Credit-Foncier, den franska hypoteksbanken. Återstoden af ifrågavarande behof fylles hufvudsakligen af den staten tillhöriga Caisse des Depots.

I England hafva blott några få af de allra största städerna upptagit egna obligationslån, bland hvilka staden Londons »Metropolitan Consolidated» utgör en sammanslagning af en mängd äldre lån af olika typer. I öfrigt täckas de kommunala lånebehofven direkt af staten, som för detta ändamål emitterat ett särskildt 3 % lån, kalladt »Local Loans Stock».

Det torde vara öfverflödigt att framhålla, huru mycket större behofvet af en central organisation af det kommunala kreditväsendet är här i Sverige än i Tyskland, England eller Frankrike. Intet af sistnämnda tre länder är i behof af utländsk marknad för den kommunala kreditens tillfredsställande. (Tyska kommunallån hafva visserligen placerats i Paris, men endast i mycket sällsynta undantagsfall.) Några af de största svenska städerna hafva som bekant obligationslån introducerade i utlandet, men för det stora flertalet svenska kommuner är den utländska penningmark-

marknaden stängd. Obligationer, utfärdade af en svensk kommunal låneanstalt, anordnad på sätt nedan angifves, skulle utan tvifvel blifva begärliga såväl i Tyskland som i Frankrike och England. Hvilken stor betydelse detta skulle hafva för den svenska kommunalkrediten, läser ej här behöfva närmare framhållas.

En nödvändig förutsättning för att dylika obligationer skulle på utlandets börser intaga den rangplats, hvar till de skulle vara berättigade, är att obligationerna befriades från svensk stämpel. Någon annan kostnad, än den som uppstode i följd af stämpelfriheten, skulle låneanstalten icke tillfoga staten, då utlåningen naturligtvis skulle så anordnas, att inflytande räntor täckte ej blott ränteutgifterna utan äfven alla förvaltnings- och öfriga kostnader.

Att staten ej skulle åsamkas någon risk för låneanstalten, torde vara uppenbart. Sedan 46 år tillbaka ligga statens obligationer såsom grundfond i allmänna hypoteksbanken, och att dessa obligationer icke vid något enda tillfälle sväfvat i någon som helst fara, torde vara ostridigt. Lika liten skulle statens risk blifva af att lägga sina obligationer såsom grundfond i en allmän kommunal låneanstalt. Hitintills har man icke, såvidt bekant är, något exempel på att en svensk kommun blifvit urståndsatt att fullgöra sina förpliktelser; och andra kommunallån än sådana, till hvilkas upptagande Kungl. Maj:t — efter den omsorgsfullaste pröfning — lämnat tillstånd, skulle icke från anstalten utlämnas.

Till närmare utveckling af denna angelägenhet lämnas här ett utkast till de väsentligaste reglementsbestämmelserna angående en låneanstalt af ifrågavarande slag.

§ 1.

Anstalten har till ändamål att till kommuner inom riket utlämnalån, till hvilkas upptagande Kungl. Maj:t meddelat tillstånd.

§ 2.

Till grundfond för anstalten öfverlämnar staten genom riksgäldskontoret trettio millioner kronor i af staten utgifna obligationer, ouppsägbara från innehafvarens sida samt förskrifna med tre och en half procents ränta, ägande anstalten öfver dem förfoga på sätt här nedan sägs.

§ 3.

Anstalten äger att mot räntebärande, till innehafvaren ställda obligationer upptaga lån att inom viss bestämd tid återbetalas antingen genom årlig amortering eller efter uppsägning utan fastställd amortering. Lån, som af anstalten upptages, skall vara från dess sida uppsägbart efter viss tid, högst tio år.

Beloppet af anstaltens utelöpande obligationer må icke öfverstiga tiodubbla beloppet af grundfonden.

Den kapitalrabatt och de öfriga kostnader, som anstalten vid upptagande af lån kan hafva fått vidkännas, skola antingen vid låns utlämnande till kommun af denna omedelbart gäldas eller ock amorteras inom tio år.

§ 4.

Anstalten äger att till kommuner inom riket utlämna lån, till hvars upptagande Kungl. Maj:t meddelat tillstånd. Sådant lån skall vara ställt att återbetalas antingen genom viss årlig amortering inom af Kungl. Maj:t föreskrifven tid eller efter viss kortare tids förlopp utan fastställd amortering. Lån, som af anstalten utlämnas, kan, sedan tio år förflutit, af låntagaren uppsägas till betalning efter ett år. Om låntagaren ej inom föreskrifven tid erlägger ränta och amortering, äger anstalten att uppsäga lånet till betalning efter ett år.

Anstalten äger köpa samt åter försälja obligationer tillhörande af svensk kommun upptaget lån, till hvars upptagande Kungl. Maj:t lämnat tillstånd.

Anstalten äger förmedla upptagandet af sådant lån.

§ 5.

Anstalten åligger att vid all sin upplåning tillse, att tillräcklig säkerhet därför i kommuners skuldförbindelser ställes och under hela lånetiden bibehålles, dock må anstalten vid upptagandet af lån göra den del af inlåningens motvärde, som ej kan omedelbart till kommuner utlånas, tillfälligtvis fruktbarande genom insättning mot ränta hos banker eller bankhus i in- eller utlandet.

Andra tillgängliga medel må göras fruktbarande antingen genom köp af anstaltens egna obligationer, hvilka anstalten må åter afyttra, eller genom insättning mot ränta hos banker eller bankhus i in- eller utlandet.

§ 6.

Anstalten äger förfoga öfver grundfonden på samma sätt som hypoteksbanken äger förfoga öfver sin grundfond.

§ 7.

Af den behållning, som å anstaltens rörelse kan uppstå, bildas en reservfond, hvilken tillhör staten. Öfverstiger reservfonden fem procent af anstaltens utelöpande obligationer, äger staten förfoga öfver öfverskottet.

§ 8.

Anstalten förvaltas af en styrelse med säte i hufvudstaden. Styrelsen skall bestå af fem ledamöter: tre utsedda af Kungl. Maj:t, en utsedd af fullmäktige i riksbanken och en utsedd af fullmäktige i riksgäldskontoret.

§ 9.

Revision verkställles af tre revisorer, utsedda en af Kungl. Maj:t, en af fullmäktige i riksgäldskontoret.

Kungl. Maj:t äger meddela styrelsen ansvarsfrihet.

§ 10.

Kungl. Maj:t meddelar instruktion för styrelsen.

På grund af hvad jag här ofvan anført, vågar jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i afseende å inrättandet genom statens försorg af en kommunal låneanstalt, samt att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt till Riksdagen inkomma med de yttranden och förslag, hvartill utredningen kan för-
anleda.

Stockholm den 25 januari 1908.

Oscar Trapp.
